

S p r e h o d p o N a v j u

Kamnita ograja, kovana vrata in za njimi v resnih lokih razpeto stebrišče. Navje, poslednje bivališče vrste največjih slovenskih mož!

Stopil sem skozi vrata. Zarjavela mreža, na več koncih raztrgana, naj bi ločila mirni prostor pokopališča in skladiščna poslopja z vsenaokrog razmetanimi kosi lesa in pločevine. Levo v travi je bilo videti nekaj lis peska, ki so dale slutiti na nekdanje bele poti med grobovi. Od česa do časa je skozi vrata prišel kak človek, se nameril po poti naprej in izginil skozi nasprotna vrata. Ljudje so se vračali z dela in pokopališče jim je bila bližnjica, ki naj bi jih čimprej privedla v naročje malih skrbi in radosti malega doma.

Ko so v šoli življenjepise slovenskih pisateljev zaključevali s pripombo, da so pokopani na Navju, sem si ta kraj predstavljal kot velik, razkošen vrt. Na njem so rastle ciprese in vseh vrst grmiči, med gredicami čudovitih rož pa so se tu pa tam pokazali kipi mož, pod katerimi so bile vklesane velike zlate črke, ki so govorile o njihovih zaslugh in o naši hvaležnosti za vse, kar so nam pridobili s svojim delom.

Zdaj sem hodil od spomenika do spomenika in s trudom prebiral obledele napise. Marmornate plošče, popackane s kepicami apna in s črtami barvne krede, odpadajoči omet in lisasto zidovje, tako je danes pokopališče, na katerem počiva največje število naših velikih mož: od Linharta, Vodnika in Jurčiča do Levstika, Stritarja in drugih. V Ljubljani je precejšnje število parkov in vsi so lepo negovani, kako da je taka žalostna usoda doletela ravno Navje?

Ko sem tako blodil med spomeniki, sem se znašel pred grobom Frana Levstika in kot v odgovor na svoje vprašanje bral na njem napis:

Kaj bil si, zlata duša, bratje tvoji
zdaj znajo, ko v preranem spiš pokoji.

Silvij Božič